

INSTITUTIONEN FÖR LITTERATUR,
IDÉHISTORIA OCH RELIGION

Att känna som en pilgrim

Vad pilgrimer uttrycker på
internetforumet Camino de
Santiago ur ett
emotionssociologiskt perspektiv

To feel like a pilgrim

What pilgrims express on the
Internet forum Camino de
Santiago from a sociology of
emotions perspective

Björn Dahlén

Termin: VT 2016

Kurs: RKT140 Examensarbete för
kandidatexamen, religionsvetenskap, 15 hp

Nivå: Kandidat

Handledare: Wilhelm Kardemark

Abstract

This thesis/dissertation examines the pilgrim community on the forum at www.caminodesantiago.me through the use of Riis and Woodheads sociology of emotions model. Since the object of study is an internet forum, a nethnographic method was used to collect and categorize data. Theories from the field of internet studies was also used to understand how religion is used in an online context, and in relation to the offline world. The result shows that internet forums can function as a religious community with its own emotional regime which contains norms, values and narratives that the members of the community externalize in threads on the forum. The forum members gains from the membership in the forum a community which support and strengthen their identity as pilgrims.

Innehållsförteckning

Abstract	1
1. Inledning.....	3
1.1. Bakgrund	3
1.2. Syfte och frågeställningar.....	5
1.3. Avgränsning, urval och material	5
1. Om Camino de Santiago Forum.....	6
2. Forskningsetiska aspekter	8
3. Metod	8
4.1. Dataanalys	9
4. Teori	10
5.1. En emotionssociologisk modell	10
5.2. Networked Religion	13
5. Tidigare forskning	14
6. Resultat.....	16
7.1. Gemenskapen	16
7.1.1. Vi är alla pilgrimer!.....	16
7.1.2. Det är aldrig fel att gå!	18
7.1.3. Vi är inte religiösa!.....	20
7.2. Individen.....	20
7.2.1. Jag är kallad att vandra!.....	20
7.2.2. Jag förändras!	21
7.2.3. Jag hittar mening och uttrycker mina känslor!	22
7.2.4. Jag vandrar!	23
7. Diskussion	25
8. Slutsats	26
10. Käll- och litteraturförteckning.....	28
11. Trådar	29

1. Inledning

Mord på pilgrimsleden! Från att den mördade Denise Thiem försvann och tills det att hennes kropp hittades, spekulerades det på internetforumet www.caminodesantiago.me om vad som hade hänt henne. Efter det att hennes kropp hittats uttryckte medlemmarna på forumet sin sorg och bestörtning över vad som hade hänt. Ty hon var en pilgrim, precis som de.

På nätet och på sociala medier kan människor från hela världen träffas och utbyta erfarenheter. Dagens pilgrimer är inget undantag. De skriver om sina erfarenheter före, under och efter vandringen. På forumet på www.caminodesantiago.me kan man läsa om hur man bäst förbereder sig på en pilgrimsvandring mot vallfartsorten Santiago de Compostela. Man kan läsa om hur man undviker blåsor på fötterna, vilka kyrkor man borde besöka och vilka vandrarhem som är trevliga att vistas i en natt.

Pilgrimerna delar också med sig av andra typer av erfarenheter. Erfarenheter av en mer religiös, eller spirituellt natur. De skriver om känslosamma ögonblick och om meningsfulla händelser. Upplevelsen på vandringsleden var något de själva upplevde men vad de skriver om på forumet läses av andra pilgrimer, som kommenterar och delar med sig av liknande erfarenheter.

Genom att läsa tidigare inlägg och engagera sig i forumet, lär sig pilgrimerna hur man blir en del av gemenskapen. De tar då till sig forumets normer, berättelser och reproducerar dessa genom att själva göra inlägg som passar in i dessa normer.

Fokus i denna uppsats är att studera denna gemenskap utifrån ett religionsemotionssociologiskt perspektiv. Vad utmärker denna gemenskap, dess medlemmar och vilka normer och emotioner kan man hitta på forumet?

1.1. Bakgrund

Camino de Santiago är ett antal pilgrimsleder som leder till staden Santiago de Compostela i Spanien. Caminon, eller Vägen, blev en populär pilgrimsvandring under medeltiden. Efter den medeltida storhetstiden föll caminon i glömska, men på senare år har caminon fått en renässans och cirka 300 000 personer når varje år slutmålet Santiago de Compostela. Staden finns sedan 1985 på UNESCO:s världsarvslista. I staden sägs relikerna efter aposteln Jakob finnas begravda. Pilgrimsvandringens betydelse har därför sin grund i katolsk tradition.

Genom uppsvinget de senaste årtiondena har caminon kommit att förknippas med ett innehåll som är både multikulturellt och multireligiöst. De som företar sig vandringen kommer från olika delar av världen och kan var allt från kristna, judar eller muslimer till att vara ateister. På vandringsleden finns det en mångfald av religiösa och spirituella tankegångar. Enligt geografiforskaren Ruben C Lois González har individen också kommit att betonas framför den teologiskt kristna pilgrimen. Där dåtidens pilgrim sökte frälsning letar idag den moderna pilgrimen efter sitt inre jag. (González 2013, s. 8-9; 12-17)

Hur ska då den moderna pilgrimsvandringen förstås? Sociologen Heelas och religionssociologen Woodhead (2005) skriver att religionen har fått en gradvis minskande betydelse i västvärlden. Samtidigt som intresset för religion har dalat har den spirituella rörelsen växt fram. Det finns många människor som säger sig vara spirituell i stället för religiös. Termer som ”spirituality, holism, New Age, mind-body-spirit, yoga, feng shui and chakra have become more common in the general culture than traditional Christian vocabulary (Heelas och Woodhead 2005, s. 1)”. Vi befinner oss nu i en spirituell revolution där spiritualiteten är på väg att ersätta religionen i stor utsträckning. (Heelas och Woodhead 2005, s. 1-2)

Heelas och Woodhead beskriver förändringen genom termen den subjektiva vändningen. Den subjektiva vändningen innebär att människor söker sig bort från externa definitioner om vem, vad och hur man ska vara till interna definitioner. Den subjektiva vändningen är en ”turn away from life lived in terms of external or ’objective’ roles, duties and obligations, and a turn towards life lived by reference to one’s own subjective experiences (Heelas och Woodhead 2005, s. 2)”.

Den subjektiva vändningen innebär att individen fokuserar på sitt inre tillstånd, minnen, känslor och kroppsliga upplevelser. Det blir individen, subjektet som definierar vad som är meningsfullt och heligt. Subjektet blir därför sin egen auktoritet. Man söker sitt sanna jag och inte efter ett jag som har definierats av andra. (Heelas och Woodhead 2005, s. 2-4)

Religion och religiositet definieras därför till att betyda att subjektet underordnar sig en högre auktoritet som bestämmer vad som är heligt och sant. Spiritualitet betyder att det som är heligt och sant är det som subjektet tar till sig och använder för att kultivera det unika i subjektets personlighet. (Heelas och Woodhead 2005, s. 5)

Den subjektiva vändningen har inte bara påverkat religionen och religiositeten, utan även andra institutioner. På sjukhusen är arbetar man med att vården ska vara patientcentrerad, på myndigheter ska organisationen vara kundorienterad och i skolan ska fokus vara på den enskilda elevens behov. Det har blivit en del av det dagliga livet att människor fokuserar på sin personliga utveckling. Man åker på retreat, tar en yogakurs på gymmet, eller läser en bok om mindfulness. Vissa ger sig ut på pilgrimsleden.

1.2. Syfte och frågeställningar

Pilgrimsvandringar är en del av den internationella turismen och pilgrimer från hela världen söker sig till vägen som leder till Santiago de Compostela. Pilgrimsvandringen är en andlig men också kroppslig praktik där den spirituella eller religiösa upplevelsen söks genom fysisk aktivitet. Pilgrimerna söker inte bara spirituella upplevelse, utan även efter välbefinnande och god hälsa. Vissa pilgrimer går online på forum och bloggar och blir en del av ett nätverk med likasinnade. I nätverken bildar de gemenskaper som de har kontakt med före, under och efter vandringen. Syftet med denna uppsats är att undersöka emotionella regimer och centrala normer på forumet www.caminodesantiago.me:

1. Vad utmärker forumets emotionella regim och i vilken utsträckning kan forumet sägas vara en gemenskap i emotionssociologisk mening?
2. Hur ger pilgrimerna uttryck för forumets emotionella regim?

1.3 Avgränsning, urval och material

Studieobjekt valdes ut genom sökningar på Google. Forumet på www.caminodesantiago.me var något som återkom när olika söktermer användes. Söktermerna var bland annat ”Pilgrimage Forum”, ”Largest Forum Pilgrims”, ”Pilgrimage”, ”Pilgrims”. Var forumet inte högt på träfflistan, fanns det ofta länkar till forumet på andra sidor. När jag började studera forumet fann jag att det var rikt på material och att det dagligen skapades nya trådar och inlägg. Jag gjorde tidigt bedömningen att det var troligt att det fanns en gemenskap på forumet, vilket fick mig att välja detta forum att studera. Med söktermen ”Pilgrimage Forum” var de tre första träffarna på Google länkar till forumet, vilket ledde till slutsatsen att forumet var stort och populärt. I och med detta avgränsades därmed uppsatsen till att handla om pilgrimer som vandrade vägen till Santiago de Compostela.

Forumet startades i slutet av 2004 och har därefter genererat en oerhörd mängd trådar och inlägg. Då medlemmarna kommer från olika delar av världen används engelska som språk i forumet. Jag valde först att begränsa mig till trådar som var aktuella just nu, men då jag var ny i forumet så behövde jag lära känna forumet för att förstå det bättre. För att förstå gemenskapen, började jag att studera forumets FAQ, alltså en samling med trådar med svar på vanliga frågor. Där hittade jag flera intressanta trådar, som jag använder i analysen. Resterande trådar hittade jag på olika delar av forumet, men de var alla kopplade till caminon.

Den moderna tekniken gör det möjligt att vara uppkopplad på nätet konstant oberoende av var man befinner sig. Det är därför svårt att veta om medlemmarna befann sig före, under eller efter vandringen när de skrev sina inlägg. I undersökningen påträffades några som skrev inlägg från leden. Då det var februari när datainsamlingen gjordes tycktes det vara få som vandrade. Att pilgrimssäsongen närmade sig betydde antagligen att många befann sig före vandringen.

Nätet erbjuder en anonymitet, som gör det omöjligt att fastställa vilka som döljer sig bakom de skrivna inläggen. Jag kan inte veta att pilgrimerna är vilka de säger att de är, bara vad de uppger. Jag kan inte heller veta om det de skriver är sant och jag har inga möjligheter att kontrollera detta.

Jag studerade en stor mängd trådar, men i slutändan var det 12 stycken trådar som jag använde mig av i resultatdelen. Jag använde mig bara av hela trådar, även då enskilda inlägg också kunde vara intressanta. Nackdelen med att plocka ut ett inlägg, var att inläggen var svar på annat, varför sammanhanget försvann och inlägget blev svårt att förstå för sig självt. Den äldsta tråden som jag har använt mig av i analysen var från 2011-10-04. Senaste inlägget i den tråden var 2015-08-03. Den senaste startade tråden i resultatdelen skapades 2016-02-13 och de senaste inlägget som jag studerade där var från 2016-02-22. Efter detta kan det ha tillkommit nya inlägg på trådarna, eftersom trådarna inte avslutas.

1. Om Camino de Santiago Forum

På forumets förstasida möts man överst av forumets motto med texten ”Where past pilgrims share, and future pilgrims learn. Helping pilgrims since 2004” (caminodesantiago.me).

Forumet är uppdelat utifrån de olika pilgrimslederna och det finns även en uppdelning utifrån ämne. Exempelvis råd om säkerhet, hur man tar sig till lederna eller frågor rörande utrustning. Som medlem i forumet kan du starta en ny tråd och att svara på andras trådar. Du har också möjlighet att skicka privata meddelanden till andra medlemmar. Man kan också länka till sin egen blogg, så att medlemmarna får möjlighet att ta del av bloggen. Det finns också möjlighet att gilla andras inlägg.

För att bli medlem krävs det att man har tillgång till en e-post och att man kan uppge ett namn. Det behöver inte vara ett riktigt namn, utan kan vara vilket namn som helst. Man får uppge kön, även om det går att lämna det som ospecificerat. Man ska också uppge vilka pilgrimsvandringar man har gått och vilka man planerar att gå. (caminodesantiago.me)

För att moderatorerna ska kunna hålla rent i forumet krävs det att det finns regler som medlemmarna har att följa. Reglerna har beslutats av administratören Ivar Rekve och målet med reglerna är att man vill att forumet ska vara ett bra och bekvämt ställe att dela och utbyta vad som helst som är relaterat till Camino de Santiago. Som straff för de som bryter mot reglerna har man skapat ett poängsystem. För varje brott mot reglerna tilldelas man ett antal poäng. Straffen kan vara att man får en varning, eller att man blir avstängd en kort period eller för gott. (T4)

Reglerna säger att man bland annat inte får gå till personangrepp, man får inte göra reklam, man får inte använda obscen språk eller trolla. Forumets andra regel säger att det inte får förekomma diskussioner ”on religion, bull fights, sports and politics. These topics ‘always’ end in a fight, so let's not go there. It is true that the Camino and religion is closely related, so some leeway will be given” (T4).

Administratören och moderatorerna är forumets formella auktoriteter, men de blandar sig sällan in i diskussioner om det inte sker något regelbrott. Forumets motto är att erfarna pilgrimer delar med sig av erfarenheter till oerfarna pilgrimer. En utgångspunkt är därför att erfarenhet ska ge auktoritet.

2. Forskningsetiska aspekter

All data som har samlats in har hämtats från öppna källor där det inte har behövts något medlemskap för att komma åt informationen. Öppet betyder att alla med en internetuppkoppling och en webbläsare har tillgång till allt material som har samlats in. Det som pilgrimerna delar i forum och bloggar är ibland av sådan art att det kan uppfattas som privat. Samtidigt har de valt att publicera det på vad som kan beskrivas som en offentlig anslagstavla. Enligt kommunikationsforskaren Sarah J. Tracy (2013, s. 74) behöver man inte inhämta godkännande från de man studerar, då de gör det i en öppen miljö. Hon jämför med kaféer och parker, där alla som befinner sig är medvetna om att de befinner sig i en allmän miljö. Då jag valt att inte delta i forumet genom att starta trådar eller skapa inlägg, anser jag att det inte är nödvändigt att inhämta godkännande från administratören eller från de enskilda medlemmarna.

3. Metod

För att samla in och analysera data har denna uppsats skrivits med en netnografisk metod. Netnografi är en form av etnografi som har utvecklats för att studera sociala aktiviteter och kulturer på nätet och det har använts inom flera vetenskapliga discipliner. Enligt kommunikationsforskaren Robert V. Kozinet är det svårt att förstå det sociala och kulturella livet utan att man studerar vad individer och grupper gör på nätet. (Kozinet 2010, s. 2)

Netnografien kräver således att man engagerar sig i den gemenskap som man studerar, men i vilken grad man engagerar sig kan variera kraftigt. Alltifrån att följa länkar och läsa inlägg på sidor, till att lämna ett betyg, eller att svara på inlägg. När man rör sig i miljön och lär sig om gemenskapen finns det möjlighet att få en ökad förståelse för gemenskapen. Enligt Kozinet kan graden av delaktighet påverka vilken typ av data som samlas in. Forskaren får försöka balansera mellan att vara en person som deltar i gemenskapens kultur och en vetenskaplig observatör. (Kozinet 2010 s. 75: 96-97)

Utifrån min frågeställning är målet inte att gå på djupet med individer från den gemenskap jag studerar. Jag blir delaktig i gemenskapen i den meningen att jag läser de trådar som skapas och följer de länkar som finns i inläggen. Detta leder mig runt i det nätverk som pilgrimerna är en del av; den miljö på nätet som de vandrar genom. Utifrån Kozinets synvinkel blir jag en yttlig observatör, men jag bedömer att min låga grad av delaktighet ändå är tillräcklig för att

besvara uppsatsen frågeställningar. De trådar jag studerar sparas ner för att användas i dataanalysen.

4.1. Dataanalys

För att analysera data som har samlats in har jag utgått från en modell som Kozinet har utvecklat och som har sin grund i Grounded Theory (Kozinet 2010, s. 55-59):

1. Kodning: Data kodas i olika kategorier. Kategorier växer fram induktivt genom att data studeras noggrant.
2. Notning: Reflexioner om det insamlade materialet skrivs in i marginalen.
3. Abstraktion och jämförelse: Materialet sorteras för att upptäcka liknande fraser, förhållanden och tydliga skillnader. Detta leder till att kategorierna blir mer abstrakta och generella.
4. Kontroll och förfining: Återvänder till fältet för att hämta ytterligare data för att isolera, kontroller och förfina förståelsen av mönster, processer, likheter, och skillnader.
5. Generalisering: Arbetar fram några generaliseringar som förklarar likheter i data.
6. Teoriserande: Ställer generaliseringarna mot tidigare forskning som innehåller teorier, vilket leder till att nya teorier skapas. (Kozinet 2010 s. 119)

Analysen påbörjades genom att det insamlade materialet sorterades in i olika kategorier. Därefter skrevs materialet ut och det noterades reflektioner om materialet i marginalen. Jag sorterade därefter reflektionerna tillsammans med liknande reflektioner. Här gjorde jag avsteg från modellen vid punkt 3, då jag lät de teorier jag använder i uppsatsen färga min analys. Jag återvände sedan till forumet för att kontrollera mina kategorier mot forumet. Detta ledde till mindre justeringar av kategorierna. Jag inte skapat några egna teorier och har därför frångått modellen ytterligare. Jag har valde att sammanfoga punkt 5 och 6.

De generaliseringar som jag gjorde är de som presenteras som underrubriker i resultatdelen. Generaliseringar som jag gjorde var att pilgrimerna på forumet identifierar sig som pilgrimer, att normen är att det alltid är positivt att vandra, att pilgrimerna inte ser sig som religiösa, att pilgrimerna känner sig kallade till pilgrimsleden, att pilgrimerna upplever att det sker en personlig förändring på grund av vandringen, att man hittar mening på pilgrimsleden och att man uttrycker känslor på forumet. En generalisering är också att man känner att pilgrimsvandringen är en praktik som upplevs genom kroppen.

I analysen lät jag mig färgas av Riis och Woodheads emotionssociologi och även av Campbells teori om nätverkad religion. Med teorierna fick analysarbetet ett mer riktat fokus. Med Riis och Woodheads modell blev forumets normer och värderingar synliga, samtidigt som det var enklare att utsortera material som inte var relevant för att förstå gemenskapen, även om det materialet kunde vara intressant ur andra perspektiv. Med Campbells teori om nätverkad religion blev det till exempel tydligare vilka auktoriteter som fanns på forumet, då teorin beskriver hur auktoriteter ser ut och fungerar online. Att kunna se strukturerna och förstå miljön, var också relevant för tillämpningen av Riis och Woodheads modell. Vem som helst kunde vara en auktoritet på forumet. Utan Campbells teori var risken att jag hade absorberats av detaljerna missat helhetsbilden, alltså att jag hade lagt tyngden på de formella auktoriteter som fanns på forumet och inte på de informella. I analysen återkommer jag till Heelas och Woodheads subjektifieringsteori, men har valt att inte ta upp denna teori i teoriavsnittet, eftersom uppsatsens fokus har varit på emotionssociologin och de nya medierna.

4. Teori

Nedan har jag presenterat de två huvudteorier som jag har använt mig av i min analys. Jag har en teori för att förstå och beskriva religiösa grupper generellt och en teori för att förstå religiösa grupper online speciellt.

5.1. En emotionssociologisk modell

I denna uppsats var huvudintresset att analysera och förstå en religiös gemenskap och hur gemenskapen och medlemmarna påverkar varandra. Hur fungerar då samspelet mellan gemenskapen och individen? Vad är en emotion och hur definieras den i uppsatsen?

Att definiera vad en emotion är för något är komplicerat. Till exempel den kände sociologen Arlie Russel Hochschild (2012) skriver om svårigheten med att definiera vad en emotion är för något och ägnar en bilaga åt de olika teorier som finns kring begreppet i sin bok *The managed heart: commercialization of human feeling*. Riis och Woodhead lägger också stor möda åt begreppet, men ger ingen kort definition om vad det är. För Riis och Woodhead (2010) är inte emotioner lika med känslor. I begreppet innefattas sådant som ”perception, evaluation, physiological modifications, expression, motivation, and subjective feeling states (Riis och Woodhead 2010, s. 21)”. En emotion kan ha med ett mentalt inre tillstånd att göra,

men det är också en känsla om något eller någon. Emotioner kan förstås i en relationell kontext och inte bara i relationen till andra personer, utan även till saker, kulturella symboler och olika miljöer. När en emotion uttrycks påverkas upplevelsen av emotionen, vilket leder till att emotionen förändras. När en emotion uttrycks får andra möjlighet att reagera på emotionen, vilket får konsekvensen att en emotion är något som kan upplevas och delas av flera. (Riis och Woodhead 2010, s. 21-22: 48)

I denna uppsats är en emotion en inställning som medlemmarna uttrycker i skrift på forumet och som andra medlemmar i forumet har haft möjlighet att reagera på. En emotion är därför inte ett inre tillstånd i denna uppsats, utan en inställning, ett tillstånd som har uttryckts på forumet.

En emotionell regim är hur normer artikuleras genom en socio-symbolisk struktur. I den emotionella regimen finns ett emotionellt program. I alla grupper finns känslomässiga normer och strukturer som anger hur gruppen ska känna vid givna situationer. De olika individerna har inte samma möjligheter att uttrycka vissa känslor vid vissa tidpunkter. Vid till exempel en begravning har de närmast anhöriga en möjlighet att uttrycka sin sorg på ett kraftfullare sätt än till exempel en ytligt bekant. Den bekante kanske håller tillbaka känslor, samtidigt som änkan anstränger sig för att uttrycka sin sorg. Den emotionella regimen begränsar därför samtidigt som den möjliggör, då medlemmar i detta exempel vet hur de ska uttrycka sin sorg. I detta sammanhang är det inte bara människor som påverkar. Symboler utövar också sin makt över gemenskapen. Till exempel kan prästen vara en relativt okänd person för gemenskapen, men prästen som symbol är känd. Som symbol är han en del av gruppens emotionella regim och har stora möjligheter att påverka begravningen. Det som skiljer en religiös emotionell regim, från en emotionell regim är att de religiösa emotionerna uppstår i en religiös kontext och är nödvändig för de sociala och symboliska relationerna. (Riis och Woodhead 2010, s. 48-49: 55-56)

Woodhead och Riis föreslår en modell för att förstå och analysera grupper inom religionsemotionssociologi. Modellen består av gemenskap (Community), individ (Agent) och symbol. Gemenskapen är den struktur som individen tillhör. Symbolen är ett objekt som gemenskapen tillskriver egenskaper, till exempel är Jesus på korset en viktig symbol för en kristen gemenskap. Det sker en återkoppling mellan dessa tre objekten. Individen internaliserar, alltså tar till sig gemenskapens normer och värderingar. Individen externaliserar

samtidigt gemenskapens normer. Vilket betyder att de normer och värderingar som en individ uttrycker är i linje med gruppens emotionella regim. Genom att en individ ger uttryck för gemenskapens normer och värderingar återkopplas dessa till gemenskapen. På detta sätt upprätthålls gemenskapens värderingar, samtidigt som det kan ske en förändring genom återkopplingen. Gemenskapen har ett antal symboler som man håller som heliga, som man har konsektrerat. Samtidigt insignerar symboler gruppen, alltså symboler blir tecken som bidrar till att identifiera gemenskapen för sig självt och andra. Exempelvis är Jesus på korset i kristendomen en symbol för den kristna gemenskapen. Individen som upplever religiösa känslor kan uttrycka dessa genom att anamma en religiös symbol eller genom att skapa en ny religiös symbol, alltså objektifierar individen en symbol. Individen subjektifierar symbolen genom att tillskriva den egenskaper av religiös betydelse och genom att identifiera sig med symbolen. Genom den återkoppling som sker förändras förhållandet mellan gemenskapen, individen och symbolerna. (Riis och Woodhead 2010, s. 102, 119-120)

Ett exempel, hämtat från forumet för att förtydliga. I en tråd får medlemmarna frågan om de hade ett speciellt känslomässigt ögonblick på leden (T9). En medlem skriver om ett tillfälle då han stod vid ett monument. Plötsligt välldes det ut turister ur en buss och de började klättra på monumentet. Medlemmen kände indignation över det han bevittnade. Som vi kan läsa om nedan är pilgrimerna inte särskild förtjusta i turister. Att medlemmen identifierade folket från bussen som turister kan ses som ett uttryck för att han har internaliserat gemenskapens emotionella regim. Hade han identifierat sig själv som turist, kanske han hade skrivit att det var tyskar som välldes ur bussen eller något annat. Genom att skriva om detta externaliserar han den emotionella regimen och gemenskapen kan ta del av hans emotion. Detta kan förändra gemenskapens syn på turister till att göra den ännu mer negativ. Turisterna är också en symbol för gruppen, om än en negativ sådan. Att vara en icke-turist är positivt och har konsektrerats av gemenskapen, alltså det har blivit en norm att tycka illa om turister. Blir du en medlem av gemenskapen kommer du antagligen ha en negativ syn på turister. Samtidigt har gemenskapen insignerat turisten till att vara ett tecken för vad gruppen inte är. Den dialektiska återkopplingen är den rundgång som är mellan gemenskapen, individen och symbolen. När det görs ett inlägg om turister och gemenskapen tar del av detta förändras synen lite på vad turister är för något, vilket leder till att det som individerna internaliserar också förändras. Och så går det runt.

I denna uppsats studerades vad medlemmarna i forumet externaliserade i trådar och inlägg. Det vill säga de inställningar som de gav uttryck för. Vad de hade internaliserat och i vilket inre tillstånd de faktiskt var i när de skrev sina inlägg lämnas utanför denna uppsats.

5.2. Networked Religion

Heidi Campbell, som forskar om religion och de nya medierna, skriver att en forskningsöversikt visar att religion och religiositet online har ett antal karaktäristiska drag, vilket är en konsekvens av hur nätverkens struktur ser ut och den funktionalitet som tekniken har. Dessa egenskaper är nätverkad gemenskap, identitet byggd kring självets narrativ, skiftande auktoriteter, konvergerande utövning och en ”multisite” verklighet. Campbell argumenterar i artikeln att bilden av nätverket kan hjälpa till att förstå de komplexa förhandlingarna som sker mellan individen och gemenskapen. Nätverkad religion belyser både kulturella och sociala förändringar som sker online och offline. Enligt Campbell måste man titta på hur religion utövas offline för att kunna förstå hur religionen utövas online. (Campbell 2012, s. 65)

I analysen är det tre aspekter av nätverkad religion som jag fokuserar på. Det är nätverkad gemenskap, vilket beskriver den miljö som gemenskapen på forumet har uppstått i. Det är identitet byggd kring självets narrativ med vilket man kan beskriva hur identiteter kan formas i ett forum på nätet och skiftande auktoriteter som kan användas för att förstå hur auktoriteter kan se ut på ett internetforum. I en undersökning där man studerar identitet, normer och värderingar är det viktigt att förstå miljön och vilka som kan utövar kontroll över miljön.

Gemenskaper online skiljer sig från gemenskaper som har växt fram offline i det att gemenskaperna online består av ett lösare socialt nätverk, där religiös tillhörighet och engagemang kraftigt varierar. Religion och religiositet online bör ses i förhållande till religion offline. Vissa ritualer och praktiker har dock fått anpassas när religion och spiritualitet gjort inträde online. Individer kan online vara delaktiga i flera sociala sfärer och grupper. Individen skapar sina nätverk i olika sociala sammanhang och får på så vis fram ett personligt nätverk av relationer. Religionsutövningen online ersätter dock inte annan typ av religionsutövning, utan kompletterar den. Genom att delta online skapas möjligheten att få kontakt med andra av samma tro och därmed kan man bredda sitt sociala nätverk. Det finns exempel på när religiösa nätverk online har växt till sig och etablerat kontakt med mer traditionella religiösa samfund. I

framförallt västvärlden lever många inte längre i en statisk religiös gemenskap, utan i framväxande sociala nätverk som är rörliga och personliga. (Campbell 2012, s. 70-71)

Identiteter skapas, enligt Campbell, genom att individen hämtar självet från flera olika typer av källor. Identiteten är heller inte något som är statiskt, utan något som är rörligt och föränderligt. Det är inte bara offline som identiteten konstrueras utan även online hämtar individen bitar för att skapa och forma sin identitet. Genom att konstruera sin identitet från en mängd olika källor skapas en identitet som innehåller ett distinkt narrativ. Från detta narrativ kan mening skapas. Då traditionella religiösa strukturer inte har haft samma inflytande online, har individer fått större möjlighet att experimentera med sin religiositet och sin religionsutövning. Konsekvensen blev att det skapades en mängd unika personliga narrativa. Forskningen visar att internet erbjuder ny möjligheter att konstruera religiösa identiteter, framförallt för de som saknar dessa möjligheten offline. (Campbell 2012, s. 71-74)

Då religiösa gemenskaper och identiteter online är så rörliga har det bidragit till en kamp mellan traditionella religiösa auktoriteter och nya religiösa auktoriteter online. På nätet växer administratörer, moderatörer och bloggexperter fram som nya religiösa auktoriteter. Individer kan direkt uppnå status som en auktoritet online, utan att behöva gå igenom utbildningar eller ritualer som skulle göra dem till auktoriteter offline. Grupper på nätet har ökade möjligheter att diskutera religiösa frågor, som de i traditionella strukturer inte hade behörighet att diskutera. Detta kan leda till att positioner online skiljer sig på de offline. Resultatet blir att det skapas nya religiösa auktoriteter online samtidigt som det tillkommer information på nätet som ifrågasätter legitima källor för kunskap om religiösa frågor. Internet kan också användas av religiösa auktoriteter för att befästa sin position, eller för att kontrollera vad församlingens medlemmar diskuterar på nätet. Teknologin ökar möjligheten till kontroll. Traditionella ledare kan vinna på att koppla upp sig, men det är också möjligt att deras auktoritet kan undermineras. (Campbell, s. 74-75)

5. Tidigare forskning

I denna uppsats hoppas jag kunna bidra med kunskap om hur pilgrimers normer och värderingar formas av den gemenskap de är medlem i online. Jag har inte kunnat hitta någon forskning som tangerar min egen och hoppas därför med denna uppsats att bidra med något nytt.

Denna uppsats handlar om internationella pilgrimer. Det finns en omfattande forskning kring kristna pilgrimer och kristna vallfartsorter ur ett internationellt perspektiv, men då pilgrimsresor inte är reserverat kristendomen har pilgrimsresor studerat från andra religioner och traditioner. Exempelvis statsvetaren Robert Bianchi (2008) har studerat den islamska pilgrimsfestivalen *Hajj* och dess politiska påverkan. Ett annat exempel är turismforskarna Zhang Mu et al (2007) som har studerat framväxandet av kinesiska pilgrimsresor och jämfört dessa med de västerländska pilgrimsresorna.

När pilgrimerna i forumet åker på sin resa är de en del av den internationella turismen. Antropologerna Victor Turner och Edith Turner anser att en "tourist is half a pilgrim, if the pilgrim is half a tourist (1978, s. 20)". De menar att även när turisten ägnar sig åt typiska turistaktiviteter söker turisten efter något heligt, som inte finns tillgängligt i det vardagliga livet. Turner och Turner menar att pilgrimsvandringen skapar en tillfällig social och psykologisk förändring. Pilgrimen lämnar det vardagliga livet och ansluter sig till en tillfällig "antistruktur" som är jämlik och låter pilgrimen ta del av gemensamma upplevelser (1978, s. 6-39). Religionsforskaren Ellen Badone och antropologen Sharon R. Roseman (2004) betonar också kopplingarna mellan pilgrimsresor och turism. Antropologen Simon Coleman och sociologen John Eade vidareutvecklar makarna Turners idéer och fokuserar på pilgrimsvandringen som en ritual där den fysiska rörelsen bidrar till att ladda platser med religiös mening (Eade och Coleman 2003, s. 3). Eade och antropologen Michael Sallnow (1991) argumenterar för att pilgrimsresor är "an arena for competing religious and secular discourses" (s. 2). Antropologen Sean Slavin betonar också den fysiska vandringen som en spirituellt praktik. Pilgrimerna han studerade på pilgrimsleden släppte tidigt tankar om vandringens mål och fokuserade på nuet och på att hitta "rythm of the walk". (Slavin 2003, s. 1-14)

Stausberg (2011, s. 20-21) skriver att pilgrimsresor och turism ofta definieras i motsatta termer. Turism är något modernt och sekulärt medan pilgrimsresor är något religiöst och anti-modernt. Turisten söker njutning och pilgrimen söker frälsning. Även om pilgrimer och turister kan anses vara skilda väsen, så använder de sig av samma infrastruktur och många av de platser pilgrimer reser till har anpassats för att tillmötesgå gästernas behov. Pilgrimsresor klassificeras, enligt Stausberg, till och med i kategorin religiös turism. (Stausberg 2011 s. 7)

Gemenskapen som studeras i denna uppsats finner man på nätet. Vissa medlemmar sitter med en bärbar dator och andra med en smarttelefon. De berättar om och länkar till andra delar av forumet, men också till andra hemsidor och till andra medier, så som nyheter som sänts på teve. Medieforskaren Stig Hjarvard forskar kring medialiseringen av samhället och enligt hans teori har teknologins utveckling gått så långt att den har blivit en integrerad del av samhället och kulturen. Hjarvard beskriver även hur religionen medialiseras genom tre förändringar: Media blir den första källan för information om religion, media producerar religiösa erfarenheter och media tar över flera funktioner från religiösa institutioner, som att ge en känsla av gemenskap eller att man erbjuder andlig vägledning. (Hjarvard, 2013, s. 78-102)

6. Resultat

I detta avsnitt har jag redovisat mitt resultat. Resultatet är uppdelat i två delar:

Gemenskapen och *Individ*. Underkategorierna är teman som är de generaliseringar som växte fram i dataanalysen. De teman som har sorterats in under huvudkategorin *Gemenskapen* är sådana generaliseringar som pilgrimerna uttryckte som utgår från gemenskapen och den gemensamma identiteten. Under huvudkategorin *Individ* placerades generaliseringar som utgår från pilgrimernas egenupplevda erfarenheter.

7.1. Gemenskapen

Forumet på www.caminodesantiago.me kan ses som en gemenskap. Sidans medlemmar har alltså en starkare anknytning till gruppen och de andra medlemmarna än till exempel de som besöker en dagstidning på nätet. Graden av anknytning varierar. Att bli medlem i gruppen är enkelt och det enda som krävs är att man har ett e-post konto och skapar en användarprofil. Att det är mer än en lös och tillfällig sammanslutning kan man se när man hittar inlägg i trådar där medlemmar frågar var andra medlemmar har tagit vägen, eftersom de inte har kommenterat något under en längre tid. Studera man forumet lite djupare hittar man också andra tecken för att det finns en gemenskap i forumet och att det finns en emotionell regim med normer som har uppstått till följd av detta. Jag har lyft fram några aspekter av denna emotionella regim.

7.1.1. Vi är alla pilgrimer!

Ovan rubrik ska tolkas på två sätt. Det första är att det finns en norm i den emotionella regimen som är att det är positivt att vara pilgrim, vilket kanske inte är överraskande, då det

medlemmarna på sidan har gemensamt är att de är pilgrimer. En annan emotion som uttrycks på forumet är att forumet i sig är något gott och att det finns många modiga och vänliga personer som delar med sig av sina erfarenheter. En medlem anser att forumet utan tvekan är den mest värdefulla resursen på nätet för de pilgrimer som går caminon. Både för de som planerar att gå och behöver råd och uppmuntran, men också för de som har vandrat och som vill dela med sig av sina förvärvade erfarenheter. En annan medlem anser att man ska donera till sidan för att det innebär en investering i caminons framtid ”at least for those folks who can manage in English. Without it, many pilgrims would be clueless and make too many mistakes that would affect the quality of their experience” (T5). (T5)

En annan emotion som uttrycks är att de medlemmar som har gjort en pilgrimsvandring förstår vad det handlar om. De har genom sin vandring fått kunskap som andra inte besitter. Har man inte vandrat förstår man inte hur djupt caminon förändrar en människa, anser en medlem. Det finns en tendens till att man förhålls till pilgrimer och detta görs även genom att man uttrycker emotionen att man är tryggare med andra pilgrimer. Man tror väl om pilgrimer, så när något försvinner på ett vandrarhem, är det troligare att saken har glömts kvar eller att någon fått med sig det av misstag, än att en pilgrim har stulit det. När ett brott tillskrivs någon som inte är pilgrim tycks man snabbare att döma. (T1)

På det andra sättet som ovan rubrik ska förstås är emotionen att gruppen identifierar sig med alla pilgrimer och inte bara med de som är medlemmar i forumet. Ett exempel på detta är fallet med Denise Thiem. Hon var en pilgrim som vandrade mot Santiago de Compostela och hittades mördad i april 2015. Mordfallet berörde många på forumet och händelsen genererade mängder av trådar och inlägg. Emotionen var så stark att det föreslogs att man skulle skicka ett kondoleansbrev till offrets familj, trots att offret inte hade någon anknytning till forumet. Det skapas också en ritual där flera medlemmar lovar att bära med sig ett extra snäckskal när de återvänder till pilgrimsleden. (T8)

Enligt Campbell formas identiteten genom att individen hämtar bitar av den från olika källor. På ett sätt som detta kan ske på forumet är genom olika narrativ och inställningar som medlemmarna har (2012, s, 71-74). Ett vanligt förekommande ordspråk är ”Tourists demand, pilgrims give thanks”. Ordspråket är populärt då pilgrimerna ofta uttrycker negativa emotioner om turister. En medlem berättar att när han besökte ett monument välldes det ur turister ur en buss och de började att klättra upp på monumentet som myror, vilket förstörde

upplevelsen för medlemmen. Genom detta och liknande narrativ uttrycks den emotionella regimen, vilket ger medlemmarna möjlighet internalisera och återkoppla den emotionella regimen till gemenskapen. En del av gemenskapens identitet är att man inte är turister, utan pilgrimer. För att bygga en pilgrimsidentitet som överensstämmer med forumets emotionella regim är attityden till turister en bit av flera.

Ett annat sätt som identiteten kan formas på är genom att individen tar till sig gemenskapens symboler eller bidrar till att nya symboler skapas. Ett exempel är hur forumet förändrade pilgrimsmusslans snäckskals betydelse. Snäckskalet är en gammal symbol som medeltida pilgrimer bar för att identifiera sig som pilgrimer för kyrkor och kloster. Det används än idag av pilgrimer för att visa att man är en pilgrim. Vi återvänder igen till den mördade Denise Thiem. När nyheterna om att hon hade hittats död rullades ut i media skapade en moderator en tråd för att ge medlemmarna en plats att diskutera och dela information om det pågående rättsfallet. En medlem svarade med att skriva att han skulle bära två snäckskal på sig nästa gång han vandrade. Det andra snäckskalet blev en symbol för den resa offret inte kunde slutföra. En annan medlem ansåg att det var en "Wonderful idea. I'm going to the beach next week and will search for the perfect shell to offer my spiritual vibes to Denise" (T8). Det skapades flera trådar i detta ämne och man diskuterade om man skulle träffas i Santiago de Compostela och genomföra en ritual med dem snäckskal pilgrimerna burit med sig. Enligt Campbell kompletterar religionen och religionsutövningen online offline. I exemplet kan man se att det som sker online även kan få konsekvenser offline. Pilgrimerna har följt den mediala bevakningen och hämtar information om vad som händer andra pilgrimer. Detta kan vara en bidragande orsak till att pilgrimerna identifierar sig med pilgrimer som forumet inte har någon anknytning till. Detta är i linje med den medialisering av religionen som Hjarvard (2013, s. 78-102) beskriver. (T2, T8)

7.1.2. Det är aldrig fel att gå!

En emotion som ofta uttrycks i forumet är att caminon är mer än en väg. Ett ordspråk som används flitigt är att "the camino provides", alltså "caminon förser". Caminon förser pilgrimen med vad hon behöver och den skapar religiösa upplevelser. En medlem skriver att man inte behöver bestämma en rutt om man vill stanna till vid kyrkor längs vägen, utan bara gå så hittar kyrkorna en. En annan medlem upplyser om att det finns gått om kyrkor att besöka längs vägen, men för henne är det vägen som är en helig plats. (T3)

Gemenskapen uttrycker att det är positivt att vara pilgrim och att vägen i sig är något gott. En emotion som man uttrycker är att det i princip aldrig är fel att vandra. Många medlemmar återvänder till leden många gånger och vissa beskriver det som en besatthet. Något som kan saknas i gemenskapen emotionella regim är att det kan finnas många goda skäl att inte ge sig iväg på en pilgrimsvandring. Det är sällan man ger rådet att andra pilgrimer bör avstå från att resan, även om det finns gott om trådar som skriver om farorna längs pilgrimsleden (T2, T7). För medlemmar som har psykiska eller fysiska problem med hälsan ges rådet att kontakta läkare före avfärd och forumet är fyllt av inlägg med berättelser om pilgrimer vars hälsa har blivit bättre av vandringen. (T6)

Det tycks dock finnas ett antal skäl som anses mer legitima än andra för varför man ska, eller inte ska vandra. Pilgrimerna lämnar hemmet och åker till ett fjärran land, ofta ensamma, och vandrar på platser man kanske aldrig har besökt tidigare i en månad eller två. Detta kan leda till oro för de anhöriga som är kvar hemma. Det finns risker för den fysiska hälsan, men även för den psykiska hälsan, då caminon sägs förändra de som vandrar. En medlem berättar för forumet att "My beloved is, I realise belatedly, stressed and distressed by my planned pilgrimage /.../ I have and will continue to try to assure her that - I am going because of a deep felt need, will return when I am done and that my love for her has not and will not change" (T11). Han frågar därefter forumet om råd för hur han och hans fru kan hantera detta. Han får till svar att han kan skaffa Skype, att pilgrimsvandringen är viktig för att främja relationen med hans fru och han får rådet att han och hans fru ska titta på månen vid specifika tidpunkter för att de då ska känna sig förenade. Flera medlemmar ger uttryck för att det är tråkigt att lämna anhöriga hemma, men att det ändå blir bra i slutändan. Ett svar som medlemmarna inte skriver är att medlemmen kanske ska avstå från att resa, men detta tycks inte finnas i den emotionella regimen. Uttrycker man detta går man emot de normer som råder på forumet, vilket kan vara svårt att göra. (T11)

När medlemmen ovan frågar om hur han ska hantera oro från sin fru får han svar från flera medlemmar i forumet. Hade han tillhört en kristen församling, kanske han hade frågat sin präst i stället för att sända ut en fråga till ett öppet forum. De medlemmar som svarar tar rollen som auktoriteter i ämnet, gör det trots att de inte har någon formell ställning i forumet. De tar sig den rollen genom att de svarar på tråden. Medlemmen som frågade kan inte heller veta vilka det är som kommer att svara på hans fråga. Vem som är auktoritet bestäms därför i

ögonblicket som en tråd skrivs eller att det svaras på en tråd. Vem som är en auktoritet på forumet stämmer väl överens med vad Campbell skriver om auktoriteter. (Campbell, s. 74-75)

7.1.3. Vi är inte religiösa!

En emotion som ofta kommer till uttryck gör det när man pratar om religion och framför allt organiserad religion. Medlemmarna anser sig sällan vara religiösa trots att flera på sin vandring söker gud, eller en högre makt. De ber, deltar i gudstjänster, men de uppger sällan att de är religiösa. Emotionen ter sig ibland som att man har en beröringskräck med organiserad religion. Medlemmarna uttrycker sig på ett sätt som är i linje med Heelas och Woodheads spirituella revolution. Man skriver att man är spirituell och inte religiös. En medlem kan ha sin egen tolkning om vad som är den sanna och djupa kristendomen, som man inom kyrkan inte kommer åt. Vissa uttrycker en stark avsky för organiserad religion, medan andra ser det som en gren bland alla andra religiösa och spirituella rörelser. (T10)

Ett annat exempel där gruppens identitet som ickereligiös kommer fram är i en tråd där en medlem frågar gruppen efter information om hur det är att vara kristen på caminon. Han frågar om det finns några kristna på forumet som kan hjälpa honom. Det första inlägget på hans tråd är en moderator som skriver ”Just be aware of the second of the rules for the forum”(T3), alltså att det är förbjudet att diskutera religion. En medlem skriver att ”Yes, you can be a Christian on the camino. The path is engineered for people on a spiritual as well as a physical journey” (T3). Han får flera svar att det inte är några problem att vara kristen på leden, då alla pilgrimer har sina egna bevekelsegrunder. Kristen tradition blir bara en i mängden av alla traditioner. Detta exempel belyser en aspekt av den spirituella revolutionen. En traditionellt katolsk aktivitet har blivit till en aktivitet som är gjord för alla som känner att de vill ta del av den. Det kan till och med uppfattas som konstigt att man som religiös deltar. (T3)

7.2. Individen

7.2.1. Jag är kallad att vandra!

Pilgrimerna anger olika motiv till varför man har blivit en pilgrim, men det var många som skrev att de kände sig kallade att företaga sig resan till Santiago de Compostela. En medlem skriver att det är Gud som kallar och människan som svarar. Han reflekterade kring hur fantastisk caminon är och hur välsignade de är att de har fått en känsla av att någon eller något har tjatat på dem att lämna bekvämligheten och ge sig ut på vandringen. En annan medlem

skriver att "I cannot speak for one other person, the Camino brings out a purity inside of me and until I can establish and be that in my everyday life then its the Camino for me + you meet some great people" (T10). En tredje medlem svarar att hon inte vet varför hon vandrar caminon och att hon inte nödvändigtvis söker efter en upplevelse som kommer att förändra hennes liv. Hon har valt att kalla caminon för hennes återställningsknapp. När hon skrev sitt inlägg så var hon i Portugal för att påbörja sin resa och blev påmind hur det var att inte sova i femstjärniga hotell, att inte ha krav från arbetet eller att behöva gå upp tidigt för att träna. Nu kommer hon att vara upptagen hela dagen med att göra saker på sitt sätt. (T10)

Det är påfallande många som har uttryckt att de kände sig kallade att vandra, även om man inte alltid säger vad det var som kallade. Ibland är det Gud, men oftast är det något man beskriver som högre som kallar. Det är inte bara kallet som driver folk att bli pilgrimer. Några berättar om att livet hemma är fyllt av krav. Arbetet, hämta barn eller barnbarn från skolan eller andra krav gör att man längtar sig bort till ett enklare och kravlöst liv. Andra belyser det sociala som något viktigt. (T10)

På forumet fanns narrativet om att vara kallad. Man drogs till caminon. En norm i den emotionella regimen är att alla skäl att vandra är legitima, samtidigt så är det många som uttrycker emotionen om att vara kallad. Det kan vara så att gemenskapens norm att alla skäl för att vandra inte är så legitima som man först kan tro. Att ha ett spirituellt motiv tycks vara det som är mest legitimt. Att gå som turist är inte lämpligt. Att hajka kan vara acceptabelt, men då finns det ett narrativ på forumet om att den som hajkar hittar något högre på vägen. Det är möjligt att kallet är en bit i det som formar pilgrimernas identitet på forumet. Om en emotion driver pilgrimerna till att söka sig till forumet, kan narrativet vara det som hjälper pilgrimerna att artikulera varför de sökte sig till forumet och till pilgrimsleden.

7.2.2. Jag förändras!

En vanlig emotion som det skrivs om på forumet är om den personliga förändringen. Att pilgrimerna känner och upplever att man förändrats var något som pilgrimerna var medvetna om före resan genom att de har studerat forumet. Hur man påverkas är individuellt. En medlem hittade på vandringsleden det rena inom henne. En annan skriver att "My whole perspective of my life, and my family, and why I am how I am changed. I suddenly grew. After I came home, people think of me as older. When they hear I am only 21, they are all so surprised. 'You seem so much older!' they say. I know why. The way made me, because I had

to” (T10). Andra upplever att det är svårt att återvända till det normala livet igen när vandrigen är klar. (T10)

Att man förändras är något som medlemmarna tycker är positivt. Ett resultat av att man förändras är att man blir besatt av att vandra caminon. Man återkommer därför om och om igen till leden. Många av veteranerna på forumet har gått flera gånger och planerar att gå igen. Pilgrimernas förändring tycks därför vara bestående och inte tillfällig, vilket går emot Turner och Turners teorier om pilgrimsvandringen. (1978, s. 6-39)

Sökandet efter förändring kan förstås genom den subjektiva vändningen, men också på det identitetsskapande som Campbell beskriver. Man söker inte inordna sig ett narrativ där gruppen förändras, utan det är individens förändring som är det centrala, även om det man beskriver i forumet ofta tycks vara att man förändras på liknande sätt. Till exempel förändras man till att vilja återvända till caminon. Exemplet belyser den samverkan som finns mellan individen och gemenskapen. Medlemmarna på forumet har sökt sig till forumet med individuella motiv och man söker en förändring i självet. Samtidigt återger medlemmarna snarlika narrativ, så förändringen som sker hos en medlem tycks inte unik för den medlemmen. Självet förändras men förändringen kan anses likriktad sig med gemenskapens emotionella regim.

1.2. 7.2.3. Jag hittar mening och uttrycker mina känslor!

Medlemmarna på forumet anser sig oftast inte vara religiösa, så man skriver sällan om upplevelser i religiösa ordalag. Det man skriver om istället kan beskrivas som spirituella upplevelser, eller som känslomässiga upplevelser. Till exempel att man får en känsla när man vandrar av att man är en del av något större, eller att man utan anledning blir rörd till tårar. En medlem skrev när han nådde fram till ett monument på pilgrimsleden att han ”was totally happy and full of euphoria there! I cried of joy! I feel like it was yesterday!” (T9). En annan medlem berättade att han grät tillsammans med en annan pilgrim, utan att veta varför, i två dagar. Han skriver också att han älskade den upplevelsen.

För vissa infinner sig upplevelsena eller känslorna när man går ensam och har hittat ”rythm of the walk”. Den fysiska delen av den pilgrimsvandringen är viktig för att skapa förutsättningarna för pilgrimernas upplevelser. Det pilgrimerna skriver på forumet är i linje med vad de pilgrimer Slavin (2003) studerade på pilgrimsleden sade och begreppet ”rythm of

the walk”, är därför inte unikt för pilgrimerna på forumet. En medlem skriver att ”rhythm of the walk” hjälper till att förstärka de känslor han har inom sig. En annan pilgrim försöker hitta ”The Zone”, vilket är ett begrepp som löpare använder när löpningen känns bra. Det finns därför en tydlig emotion att pilgrimsvandringen är något som man upplever genom kroppen.

Pilgrimerna känner sig kallade till leden och man söker ofta någon slags mening. Det kan vara att hitta sig själv, att förändras, komma närmare Gud, eller att reflektera kring sitt liv. Det som är slående är hur ofta de skriver om att de har hittat mening under vandringens gång. Ofta är det slumpmässiga händelser som tolkas till att vara något meningsfullt. Exempelvis en medlem hade ett meningsfullt utbyte när hon pratade med en gammal man som gav henne en påse med nötter. När hon frågade vad han hette svarade han Jesus. Detta gjorde att mötet upplevdes som extra betydelsefullt. En annan medlem hade en meningsfull upplevelse när en hundras som är besläktad med en ras som hon själv avlar stod framför henne en morgon: “A Pachon! It was as if that moment had been made just for me” (T9). När pilgrimerna skriver om sina upplevelser kan det ofta förstås genom den subjektiva vändningen. Vandringens känslomässiga slagkraft är något som återkommer i flera trådar och tycks vara något som synnerligen utmärker forumets medlemmar. Den individuella upplevelsen är det centrala. Vad du upplever som meningsfullt eller bara vad du känner. Den emotion som kommer fram här är sprungen ur den subjektiva upplevelsen. Det är normativt i gemenskapen att lyfta fram vad jaget kände och inte vad vi kände. Det är också varje medlem som själv avgör vad man upplever som meningsfullt, eftersom upplevelsen utgår från den personliga erfarenheten blir också jaget auktoriteten. I nätverket finns ingen formell auktoritet som kan underkänna eller godkänna upplevelsen. (T9)

1.3. 7.2.4. Jag vandrar!

Flera emotioner som medlemmarna på forumet uttrycker har karaktären av att vara normer, eller regler om hur medlemmarna bör känna när man behandlar vissa typer av frågor. Ett narrativ som ofta förekommer är det om hur hajkare och turister som vandrar pilgrimsleden förvandlas till pilgrimer längs med vägen. De får religiösa eller spirituella upplevelser trots att de inte sökt dessa upplevelser. Det finns en emotion att pilgrimsleden och vandringen i sig kan generera religiösa eller spirituella upplevelser. Som jag beskrev ovan försöker pilgrimer hitta vandringens rytm där kropp och sinne hittar något slags samklang. En stor del av forumets trådar handlar därför om kroppen och hur den påverkas av vandringen. Man kan hitta råd om hur man undviker blåsor på fötter och vilken typ av skor som är lämpligast att

bära. Detta för att man ska kunna undvika att drabbas av allehanda krämpor. För att klara av att gå varje dag i 30-40 dagar ges rådet att förbereda sig och att införskaffa lämplig utrustning. Före resan rekommenderas att man tränar på att gå längre sträckor. (T12)

En medlem berättar om ett par som med kort varsel hade bestämt sig för att vandra caminon efter att ha inspirerats av en film. De köpte utrustning, flygbiljetter och guidebok men förberedde sig inte i övrigt. Han skriver att han sista såg dem “near Zubriri, exhausted and dejected try to communicate their need for a taxi in a loud and demanding tone to a shop keeper who clearly was not accustomed to being shouted at in English” (T12). Enligt medlemmen avbröt de sin vandring och reste hem igen. Paret i detta narrativ bröt mot en norm i den emotionella regimen vilket kan formuleras med att man ska respektera pilgrimsleden. I narrativet bröt man mot forumets normer och straffades. Narrativet har karaktären av en sedelärande berättelse, alltså en berättelse som är uppfostrande eller moraliserande. Det är möjligt att den typen av berättelser fyller den funktionen på forumet. (T12)

Det är sällan medlemmarna skriver att de avbryter vandringen. Det förekommer och de vanligaste skälen är kopplade till den egna kroppen. En medlem fick avbryta vandringen efter att ett knä gick sönder. När medlemmarna skriver om varför man avbryter vandringen är det ett antal skäl som ofta förekommer. Skador, problem hemma, man försöker hänga efter en kamrat med bättre fysik eller att vandringen inte levde upp till förväntningarna. Vissa skriver punktlistor och man får intrycket av att det finns ett antal socialt acceptabla skäl att avbryta vandringen. Att avbryta på grund av att man inte hade förberett sig ordentligt kan vara ett exempel på ett skäl som kanske inte anses acceptabelt. Ett tecken på att det bryter mot forumets emotionella regim är att dessa berättelser ofta är återgivna i andra hand. Det var någon annan som inte hade förberett sig. (T12)

Att det finns mycket skrivet om den kroppsliga delen av vandringen på forumet belyser också relationen mellan online och offline. Det som är viktigt när man vandrar blir också viktigt på forumet. Det som skrivs på forumet påverkar också det som sker offline. I tråden där medlemmar uppgav varför man avbryter vandringen så angavs ett antal skäl. Ser man på det utifrån gemenskapens emotionella regim, så kan man tolka det som att medlemmarna uppger vilka giltiga skäl det finns för att avbryta vandringen. I tråden listade flera medlemmar skäl till varför man avbryter och det var ingen stor variation i svaren, vilket man kan tolka som att det finns normer som styr vad som är acceptabla skäl att avbryta sin resa. Till exempel en

person angav att ett skäl att avbryta vandringen är att vandringen inte levde upp till förväntningarna. Att ha förväntningar på resan är något som flera inte rekommenderar. Man ska ha ett öppet sinne och låta vägen förse en med det man behöver. Att avbryta på grund av att caminon inte uppfyllde förväntningarna kan därför vara ett brott mot forumets normer. Det finns en uppsjö av andra skäl att avbryta vandringen, men dessa kommer inte fram då de ligger utanför forumets emotionella regim. Ett skäl som kan vara att man hittar något annat på leden som fångar ens intresse, vilket leder till att man avbryter vandringen. Det är möjligt att medlemmarna anpassar sina berättelser från offline och filtrerar berättelsen innan det kommer till miljön online. Lite på samma sätt som att ett barn som kommer hem inte berättar allt för sina föräldrar, eller väljer att berätta tillrättalagda versioner som föräldrarna har lättare att svälja. (T12)

7. Diskussion

Forumet är ett tydligt exempel på den religiösa förändring som skrevs om i början av uppsatsen och medlemmarna kan sägas ligga i framkant i den spirituella revolutionen. Att det är den egna upplevelsen som är det centrala i hur religiositet och spiritualitet uttrycks är ofta uppenbart. En tråd på forumet handlar om vilken del av pilgrimsleden man upplevde som mest känslös. En emotion som uttrycks är att pilgrimerna upplever situationer och platser som meningsfulla, men vilka situationer och platser grundar sig i egenupplevda erfarenheter (T9). En annan emotion som kom fram var pilgrimernas aversion mot organiserad religion. Man är inte religiös, även om man tror på Gud och att han har en plan för en. Dessa två exempel är också karaktäristiska för den religiösa förändringen.

Jag har inte i min undersökning studerat hur pilgrimerna internaliserar forumets emotionella regim, utan har fått begränsa mig till vad de externaliserar, alltså vad de skriver. Och det är genom denna externalisering som forumets emotionella regim upprätthålls. Det pilgrimerna skriver tycks oftast hålla sig inom den emotionella regim som finns på forumet. Detta kommer fram när medlemmar som avviker ställer frågor. Exempelvis en pilgrim frågar om hur det är att vara kristen på den traditionellt kristna pilgrimsvandringen (T3). Han får svaren att det inte är några problem och att alla är välkomna. Exemplet belyser både forumets emotionella regim och den religiösa förändringen. Den är också ett exempel på vad man identifierar sig som på forumet. Man är en pilgrim först och annat är sekundärt. Forumets medlemmar har frikopplat pilgrimen i från de religiösa traditioner pilgrimen har sitt ursprung. Forumet har i sig blivit en

auktoritet där det finns narrativ för att forma en identitet. Pilgrimerna hyllar sidan som nödvändig för att pilgrimsvandringarna ska vara lyckade, samtidigt är det medlemmarnas egna upplevelser som har byggt sidan. Det finns inte en röst som har tolkningsföreträde framför andra, utan det är i ett sammelsurium av trådar och inlägg som den emotionella regimen skapas och återskapas. Det som medlemmarna skriver är också det man tar till sig. Det kanske är utmärkande för den spirituella revolutionen att det narrativ man tar till sig är det man själv har varit med att skapa.

Det tycks finnas en motsättning mellan den emotionssociologiska modellen och idén om den spirituella revolutionen. Det medlemmarna ger uttryck för på forumet är ofta kännetecken för den spirituella revolutionen, samtidigt som man går med i en grupp och formas av den. Man blir en del av en struktur och bidrar till att reproducera den. Man säger sig förkasta organiserad religion, samtidigt som man organiserar sig och underkastar sig gemenskapens normer.

Jag använde mig i huvudsak av två teorier i min analys. Då jag studerade ett nätverk online berikade teorierna varandra. Den emotionssociologiska modellen har inte använts för att studera den här typen av grupper tidigare, vad jag har kunnat finna i alla fall. En intressant aspekt av min undersökning och en förutsättning för att den emotionssociologiska modellen skulle gå att använda, var att medlemmarna fungerade på samma sätt offline som online. Alltså att de kunde bilda en gemenskap trots nätets anonymitet och ett stort geografiskt avstånd från varandra. Jag tycker att min undersökning visar att så var fallet. Förutsättningarna på nätet är som sagt annorlunda. Auktoriteter ser inte ut och identiteter formas inte på riktigt samma sätt online som i mer traditionella strukturer. Campbells *Networked Religion* var därför ett bra komplement till emotionssociologin.

8. Slutsats

I inledningen presenterade jag två frågeställningar som jag nedan har besvarat.

1. Vad utmärker forumets emotionella regim och i vilken utsträckning kan forumet sägas vara en gemenskap i emotionssociologisk mening?
2. Hur ger pilgrimerna uttryck för forumets emotionella regim?

För att besvara den första frågan anser jag det tydligt efter analysen att det finns en emotionell regim och att det sker en process där medlemmarna i forumet tar till sig denna genom att

studera och interagera med andra medlemmar i forumet. Ett exempel som gavs ovan var att medlemmarna identifierade sig som pilgrimer och inget annat. I forumet uttryckte man sig positivt om andra pilgrimer och man blev upprörd när man hörde att andra pilgrimer for illa. Den emotionella regimen blev tydlig när man uttryckte emotioner om turister, som sågs som motsatsen till pilgrimer. Turisterna kräver saker, pilgrimerna är tacksamma. Denna norm reproducerades genom att berättelser om turister skrevs, eller genom ordspråk som dök upp på flera ställen i forumet.

Den andra frågeställningen var hur pilgrimerna gav uttryck för forumets emotionella regim. Det gjorde pilgrimerna genom att deras trådar och inlägg likriktades till forumets emotionella regim. Det var till exempel påfallande många som skrev att de var kallade till att ge sig ut på pilgrimsleden. Ett annat sätt som den emotionella regimen blev tydlig var när man diskuterade skäl till varför man avbröt vandringen. Vad pilgrimerna skrev hade ofta karaktären av att man angav vilka legitima skäl som fanns för att avbryta vandringen. Ibland genom en lista. Sällan genom att man själv berättade att man gav upp.

Slutsatsen blir därför att forumet är en gemenskap i emotionssociologisk mening och kan studeras utifrån Riis och Woodheads modell. Modellen torde även kunna användas på andra gemenskaper online. Gemenskapen är också en tydlig del av den religiösa förändring som Heelas och Woodhead beskriver. De förkastar den institutionella religionen och fokus är på den personliga upplevelsen. En intressant aspekt är att det synes finnas en motsättning mellan Riis och Woodheads modell och teorin om den spirituella revolutionen, då medlemmarna söker utveckla jaget samtidigt som deras sökande har gjort att de blivit en del av en gemenskap. Forumet kan också förstås utifrån forskning kring religion och de nya medierna. Teorin om nätverkad religion kan förklara miljön som pilgrimerna vistas i online, hur gemenskapen kan bidra till att forma medlemmarnas identiteter och för att förstå hur auktoriteter ser ut online.

10. Käll- och litteraturförteckning

Badone E and Roseman SR (eds) (2004) *Intersecting Journeys: The Anthropology of Pilgrimage and Tourism*. Chicago: University of Illinois Press.

Bianchi, R.R. & Oxford University Press 2005;., *Guests of God: Pilgrimage and Politics in the Islamic World [Elektronisk resurs]*, Oxford University Press, New York.

Camino de Sanitago Forum

<http://www.caminodesantiago.me>

Campbell, H.A. 2012, "Understanding the relationship between religion online and offline in a networked society", *Journal of the American Academy of Religion*, vol. 80, no. 1, pp. 64-93.

Coleman, S. & Eade, J. 2004, *Reframing pilgrimage: cultures in motion*, Routledge, London.

Eade, J. & Sallnow, M.J. 1991;1990;., *Contesting the sacred: the anthropology of Christian pilgrimage*, Routledge, London.

Heelas, P. & Woodhead, L. 2005, *The spiritual revolution: why religion is giving way to spirituality*, Blackwell, Malden, Mass.

Hjarvard, S. 2013, *The mediatization of culture and society*, Routledge, London.

Hochschild, A.R. 2012, *The managed heart: commercialization of human feeling*, University of California Press, Berkeley, Calif.

Rube'n C Lois González 2013, "The Camino de Santiago and its contemporary renewal: Pilgrims, tourists and territorial identities", *Culture and Religion*, vol. 14, no. 1, pp. 8.

Kozinets, R.V. 2010, *Netnography: doing ethnographic research online*, SAGE, Los Angeles, Calif.

Mu, Z., Li, H., Jian-Hong, W., Ji, L., Yan-Geng, J. & Xiting, L. 2007, "Religious tourism and cultural pilgrimage: A Chinese perspective" in , pp. 98-112.

Riis, O. & Woodhead, L. 2010, *A sociology of religious emotion*, Oxford University Press, Oxford.

Slavin, S. 2003, "Walking as Spiritual Practice: The Pilgrimage to Santiago de Compostela", *Body & Society*, vol. 9, no. 3, pp. 1-18

Stausberg, M. 2011;2012;, *Religion and tourism: crossroads, destinations, and encounters*, Routledge, New York.

Stets, J.E. & Turner, J.H. 2006, *Handbook of the sociology of emotions*, Springer, New York. *communicating impact / [Elektronisk resurs]*, Wiley-Blackwell, Chicester.

Turner, V. & Turner, E. 1978, *Image and pilgrimage in Christian culture: anthropological perspectives*,

11. Trådar

T1 Assault of peregrina by hostel worker at Hostal Camino Real [2015-07-25 – 2016-01-31]
<https://www.caminodesantiago.me/community/threads/assault-of-peregrina-by-hostal-worker-at-hostal-camino-real.19565/>

T2 Be careful of rough waters [2016-01-03 – 2016-02-10]
<https://www.caminodesantiago.me/community/threads/be-careful-of-the-rough-waters.37660/>

T3 Being a Christian on the Camino [2014-04-14 – 2014-09-23]
<https://www.caminodesantiago.me/community/threads/being-a-christian-on-the-camino.27879/>

T4 Forum Rules [2013-10-20 – 2016-02-11]
<https://www.caminodesantiago.me/community/threads/forum-rules.20973/>

T5 Keeping this invaluable forum alive [2013-11-13 – 2015-12-10]
<https://www.caminodesantiago.me/community/threads/keeping-this-invaluable-forum-alive.21825/>

T6 Mental health issues [2011-10-4 - 2015-09-29]

<https://www.caminodesantiago.me/community/threads/mental-health-issues.11795/>

T7 Personal safety on the Camino some hints, tips and information [2016-01-08 – 2016-01-16]

<https://www.caminodesantiago.me/community/threads/personal-safety-on-the-camino-some-hints-tips-and-information.37735/>

T8 Post-arrest news in the case of Denise Thiem [2015-09-12 – 2016-02-01]

<https://www.caminodesantiago.me/community/threads/post-arrest-news-in-the-case-of-denise-thiem.36378/>

T9 The most emotional place [2016-02-13 – 2016-02-22]

<https://www.caminodesantiago.me/community/threads/the-most-emotional-place.38375/>

T10 This life changing thing [2016-01-30 – 2016-02-18]

<https://www.caminodesantiago.me/community/threads/this-life-changing-thing.38118/>

T11 Those we leave behind [2012-01-23 – 2015-10-12]

<https://www.caminodesantiago.me/community/threads/those-we-leave-behind.12580/>

T12 What causes people to stop their caminos [2014-01-04 – 2015-05-28]

<https://www.caminodesantiago.me/community/threads/what-causes-people-to-stop-their-caminos.26929/>